

Оцінювання конкурентоспроможності країн і регіонів: Індекс глобальної конкурентоспроможності

МАРГАРЕТА ДРЗЕНІК ХАНУ І Т'ЕРРІ ГЕЙГЕР,

Всесвітній економічний форум

У цьому розділі викладені основні принципи розрахунку Індексу глобальної конкурентоспроможності, інструменту порівняння, який використовується Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ) для оцінки конкурентоспроможності країн¹. У цьому звіті цей інструмент використовується для оцінювання конкурентоспроможності України та її регіонів.

Звіт про конкурентоспроможність надає бізнесу і політикам інструмент, за допомогою якого можливо об'єктивно оцінити відносно сильні і слабкі сторони національної економіки у порівнянні з іншими країнами. Результати оцінки конкурентоспроможності також допомагають виявити кращі практики у різних сферах.

Однією з основних переваг методики, що використовується у звіті, є те, що в ній враховано погляд бізнесу. Звіт надає уряду і населенню основну інформацію про думку керівників компаній, які своїми рішеннями про інвестування можуть дати поштовх економіці.

1.1 12 складових конкурентоспроможності

Враховуючи постійний прогрес теоретичних і прикладних економічних досліджень, методологія, яка використовується Всесвітнім економічним форумом для оцінювання конкурентоспроможності країн, з часом неминуче еволюціонує. Останнім кроком у цій еволюції став Індекс глобальної конкурентоспроможності (ІГК), розроблений у співпраці з професором Хав'єром Сала-і-Мартіном з Колумбійського університету і вперше представлений у 2004 році. З тих пір ІГК став головним індексом ВЕФ для вимірювання національної конкурентоспроможності.

ІГК був розроблений для оцінки потенціалу зростання країн у середньостроковій та довгостроковій перспективі, з огляду на поточний рівень розвитку та з усвідомленням того факту, що конкурентоспроможність – «це набір інституцій, політик і факторів, які визначають рівень продуктивності країни».

ІГК увібрав у себе основні новітні економічні ідеї щодо конкурентоспроможності й, з урахуванням складності процесу економічного зростання, бере до уваги зважене середнє значення великої кількості різних складників, кожний з яких відображає один з аспектів конкурентоспроможності. Складники, згруповані у 12 складових конкурентоспроможності, які наведено нижче². Детальна структура ІГК представлена у Додатках А та Б цього розділу.

¹ Матеріал цього розділу ґрунтується на роботах Sala-i-Martin et al. (2009) та Browne, C., Geiger, T. (2009). Для отримання детальнішої інформації, рекомендується використовувати ці джерела.

² Детальніший опис кожної складової та огляд літератури міститься у Sala-i-Martin et al. (2009).

Складова 1: Інституції

Інституціональне середовище формує базу, у межах якої приватні підприємці, компанії та уряди взаємодіють один з одним з метою отримання доходу та збагачення економіки, таким чином суттєво впливаючи на конкурентоспроможність та економічне зростання. Якість інституціонального середовища впливає на спосіб, у який різні суспільства розподіляють свої переваги та зазнають втрат від реалізації стратегій і програм розвитку. Крім того, вона позначається на інвестиційних рішеннях і організації виробництва.

Складова 2: Інфраструктура

Високорозвинена інфраструктура має велике значення для ефективного функціонування економіки, оскільки вона є важливим чинником, що визначає місце розташування економічної діяльності, а також види діяльності або сектори, що можуть набути високого рівня розвитку в економіці. Високоякісна транспортна інфраструктура зменшує вплив відстаней між регіонами, що забезпечує реальну інтеграцію національного ринку та зв'язок з ринками інших країн і регіонів. Вона також стимулює рух робочої сили в країні у пошуку найбільш придатних робочих місць. Економіка також залежить від безперешкодного постачання електроенергії в необхідному обсязі, що забезпечує належний режим роботи підприємств та заводів. Нарешті, широка й розвинена телекомунікаційна мережа гарантує швидкий і вільний потік інформації.

Складова 3: Макроекономічне середовище

Макроекономічне середовище саме по собі не може збільшити продуктивність країни. Однак, макроекономічний хаос серйозно шкодить економіці. Компанії не в змозі прийняти обґрунтовані рішення при нестійкому рівні цін, фінансовий сектор не може функціонувати, якщо в державі значний дефіцит бюджету. Держава не може ефективно надавати послуги, якщо вона повинна виплачувати високі відсотки за попередні борги.

Складова 4: Охорона здоров'я та початкова освіта

Здорова та освічена робоча сила має життєво важливе значення для конкурентоспроможності й продуктивності країни. Хворі працівники створюють значні додаткові витрати для бізнесу, оскільки відсутні або працюють менш продуктивно. Інвестиції в охорону здоров'я надзвичайно важливі як з економічного, так і з морального погляду. Крім здоров'я, ця складова також враховує рівень та якість початкової освіти населення.

Складова 5: Вища освіта та професійна підготовка

Якісна вища освіта та професійна підготовка мають вирішальне значення для економік, які намагаються рухатися наверх ланцюжком створення додаткової вартості, не обмежуючись простими виробничими процесами та продукцією. Для урахування такої концепції у цій групі факторів оцінюється рівень зарахування до середніх шкіл і ВНЗ, а також якість освіти. Рівень навчання та наявність профе-

сійної підготовки також враховується, оскільки вони забезпечують працівникам можливість регулярно поліпшувати свої навички при роботі з постійно об'новлюваними виробничими системами.

Складова 6: Ефективність ринку товарів

Країни з ефективними ринками виробляють необхідний асортимент товарів та послуг з урахуванням умов попиту-пропозиції. Крім того, такі ринки гарантують, що товари продаватимуться та купуватимуться найефективнішим чином. Здорова ринкова конкуренція на внутрішньому та зовнішньому ринках важлива для підвищення ринкової ефективності та, відповідно, продуктивності бізнесу. Вона гарантує виживання найефективнішим фірмам. Ефективність ринку також враховує умови попиту, який змушує компанії впроваджувати інноваційні рішення та орієнтуватися на потреби клієнта, таким чином, стимулюючи здорову конкуренцію.

Складова 7: Ефективність ринку праці

Ефективність і гнучкість ринку праці вкрай важливі для забезпечення швидкого переміщення працівників з одного сектора в інший, що стимулює найбільш ефективне їх використання в економіці та створює необхідну ініціативу для максимальної самовідданості на робочому місці. Крім того, гнучкість ринку праці передбачає, що бізнес може незалежно змінювати заробітну плату працівникам, і що у результаті відносини між роботодавцем та працівником стабільно добрі. Ефективність ринку праці забезпечує рівність між жінками і чоловіками та можливість утримувати таланти від виїзду за кордон.

Складова 8: Рівень розвитку фінансового ринку

Ефективний фінансовий сектор дає можливість розміщення ресурсів, зекономлених громадянами країни або інвестованих іншими країнами, там, де ці ресурси використовуються найбільш продуктивно. Розвинений фінансовий сектор спрямовує ресурси не тим, хто має політичні зв'язки, а найбільш ефективним підприємцям або інвестиційним проектам з найбільшим очікуваним прибутком, що передбачає ретельну оцінку ризиків. Функціонуючи належним чином, фінансовий ринок створює продукти та методи відповідно до їхніх потреб з таких джерел, як позики, ринок цінних паперів та венчурний капітал.

Складова 9: Технологічна готовність

У цій групі оцінюється швидкість, з якою економіка переймає і використовує, але не обов'язково розвиває, новітні технології для підвищення продуктивності секторів своєї економіки. У сучасному світі, що взаємодіє, можливість переймати та використовувати новітні технології стала однією з найбільших важливих конкурентних переваг фірм. Зокрема, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) еволюціонували в технології «загального застосування» нашого часу, поширилися в інші економічні сектори та відіграють роль ефективної інфраструктури для комерційних операцій.

Складова 10: Розмір ринку

Розмір ринку впливає на продуктивність, оскільки великі ринки дозволяють компаніям використовувати переваги ефекту масштабу виробництва. Традиційно, ринки, доступні компаніям, обмежувалися кордонами їхньої країни. В епоху глобалізації міжнародні ринки прийшли на заміну внутрішнім, більшою мірою це стосується невеликих держав. Саме цьому при аналізі 10-ї складової економічної конкурентоспроможності враховується розмір як внутрішнього, так і зовнішнього ринку. Врахування обох цих частин при визначенні розмірів ринку країни, допомагає уникнути дискримінації географічних територій, які складаються з багатьох країн, але при цьому мають єдиний ринок, такий як Європейський Союз.

Складова 11: Рівень розвитку бізнесу

Рівень розвитку бізнесу стосується загальної якості бізнес-мереж країни, а також складності операцій і стратегій окремо взятих фірм. Це впливає на рівень ефективності при виробництві товарів і послуг, що, у свою чергу, збільшує продуктивність і підвищує конкурентоспроможність всієї країни. Коли компанії та постачальники об'єднані в групи (кластери) і географічно перебувають недалеко один від одного, ефективність зростає, виникає більше можливостей для інновацій, зменшується кількість бар'єрів для створення нових фірм. У результаті індивідуальної діяльності та розробки стратегій фірм (брендинг, маркетинг, наявність ланцюга створення доданої вартості, виробництво унікальних і складних товарів) виникають комплексні та сучасні бізнес-процеси, оскільки нові ідеї переходять від одних компаній до інших.

Складова 12: Інновації

Остання складова конкурентоспроможності – технологічні інновації. У довгостроковій перспективі підвищення ефективності та рівня життя можливе лише завдяки технологічним інноваціям. Особливе значення інновації мають для розвинених країн, де працюють за найбільш передовими технологіями, тому можливість адаптації та інтеграції зовнішніх технологій, що зазначені у 9-ій складовій, достатньо обмежена. Компанії в таких державах повинні розробляти та створювати найсучасніші товари та процеси для збереження конкурентної переваги. Для цього необхідне сприятливе для інноваційної діяльності середовище, яке має підтримку з боку державного і приватного секторів. Зокрема, йдеться про достатні інвестиції в наукові дослідження, особливо з боку бізнесу, високоякісні дослідницькі інститути, співробітництво у проведенні досліджень між університетами та бізнесом, а також захист інтелектуальної власності.

Взаємозв'язок 12-и складових

Хоча дванадцять складових конкурентоспроможності представлені окремо, це не повинно зменшувати значення того, що всі вони взаємопов'язані. Це означає не лише взаємний зв'язок складових, але й те, що вони посилюють одна одну. Наприклад, біз-

нес не зможе застосувати інновації (12-а складова), якщо інституції (перша складова), які відповідають за захист інтелектуальної власності, не виконують своєї ролі, або, якщо робоча сила недостатньо освічена або погано тренована (п'ята складова). Незважаючи на те, що при підрахунку індексу дванадцять складових будуть агреговані в єдиний індекс, показники також вказані для кожної з 12-и складових окремо, таким чином надаючи можливість провести аналіз сильних та слабких сторін конкурентоспроможності країн. Висвітлюючи та визначаючи пріоритети щодо проведення заходів для розвитку економіки, а також сильні сторони, на які потрібно спиратися, цей аналіз формує основу для майбутнього вибору економічної політики.

1.2 Конкурентоспроможність і стадії економічного розвитку

Зрозуміло, що різні фактори впливають на країни неоднаково. Метод, що був би оптимальним для підвищення конкурентоспроможності Камеруну, не був би прийнятним для Франції, оскільки Камерун та Франція знаходяться на різних етапах розвитку. У процесі розвитку економіки заробітні плати зростають і для підтримки високого рівня прибутків необхідно підвищувати продуктивність праці.

За результатами ІГК, на першій стадії економічне зростання залежить від базових факторів, а країни конкурують за рахунок забезпеченості ресурсами (в основному, некваліфікованою робочою силою та природними ресурсами). Збереження конкурентоспроможності на цій стадії розвитку економіки залежить в основному від стабільного функціонування державних і приватних інституцій (перша складова) добре розвинутої інфраструктури (друга складова), макроекономічної стабільності (третя складова), а також від здоров'я та освіченості робочої сили (четверта складова).

У міру зростання заробітних плат та подальшого економічного розвитку, країни переходять до наступної стадії, де економічне зростання залежить від ефективності. На цій стадії необхідно впроваджувати більш ефективні виробничі процеси, покращувати якість продукції. На цьому етапі підвищення рівня конкурентоспроможності більшою мірою залежить від якості вищої освіти та професійної підготовки (п'ята складова), ефективного ринку товарів та послуг (шоста складова), надійного функціонування ринку праці (сьома складова), розвиненості фінансового ринку (восьма складова), розмірів внутрішнього та зовнішнього ринків (10-а складова), а також здатності впроваджувати новітні технології (9-а складова).

Нарешті, коли країни переходять до стадії розвитку економіки, що залежить від інновацій, вони здатні підтримувати високий рівень заробітних плат і відповідний рівень життя тільки за умови, якщо компанії конкурують за рахунок нової й унікальної продукції. На цій стадії компанії повинні конкурувати завдяки інноваціям (12-а складова), виробляючи нові й різноманітні товари завдяки високорозвине-

ним виробничим процесам (11-а складова).

Концепція стадій економічного розвитку інтегрована в індекс глобальної конкурентоспроможності наступним чином: більша питома вага надається тим складовим, які відносно більш важливі для поточної стадії економічного розвитку країни. Це означає, що всі 12 складових певною мірою важливі для всіх країн, але важливість кожної з них залежить від конкретної стадії розвитку економіки країни. Щоб це врахувати, складові згруповані в три субіндекси, кожний з яких є найбільш важливим на певній ста-

дії розвитку економіки (рисунок 1.1). Стадії розвитку економіки країн визначаються за допомогою рівня ВВП на особу та обсягу експорту мінеральної продукції³. Порогові значення наведені у таблиці 1.1.

Країни, економіка яких перебуває між двома з будь-яких трьох стадій, вважаються країнами з «перехідною економікою». Для цих країн питома вага складових плавно змінюється протягом розвитку країни, що відображає процес переходу від однієї стадії розвитку до іншої.

Таблиця 1.1 Ваги та порогові значення для стадій розвитку

	Стадія факторної орієнтованості (1)	Перехід від першої до другої стадії	Стадія орієнтованості на ефективність (2)	Перехід від другої до третьої стадії	Стадія орієнтованості на інновації (3)
ВВП на особу*, дол. США, порогові значення**	<2 000	2 000-2 999	3 000-8 999	9 000-17 000	>17 000
Вага субіндексу «Базові вимоги», %	60	40-60	40	20-40	20
Вага субіндексу «Підсилювачі ефективності», %	35	35-50	50	50	50
Вага субіндексу «Фактори розвитку та інноваційного потенціалу», %	5	5-10	10	10-30	30

* Для економік із суттєвою залежністю від мінеральних ресурсів, ВВП на особу не є єдиним критерієм для визначення стадії розвитку.

** У діапазоні ваг субіндексів діє зворотній зв'язок між значенням ВВП на особу. Наприклад, для країни з ВВП на особу 2 999 дол. США вага субіндексу «Базові вимоги» є 40%.

³ Стадії розвитку економіки країн визначаються за допомогою двох критеріїв. Перший – рівень ВВП на особу з огляду на ринкові курси валют. Цей широко розповсюджений показник використовується для приблизного розрахунку заробітних плат, оскільки міжнародних даних щодо заробітних плат у всіх країнах не існує. Точні порогові показані у таблиці 1.1. Другий критерій вимірює рівень залежності розвитку країн від основних факторів. Ми приблизно підраховуємо це шляхом визначення тієї частини, що становить сировину в експорті (товарів і послуг) країни і припускаємо, що якщо сировинна продукція становить більше 70%, економіка країни перебуває на стадії розвитку, де зростання економіки забезпечується в основному за рахунок базових факторів (див. Sala-i-Martin et al, 2009).

Таблиця 1.2 Класифікація країн за стадіями розвитку

Стадія 1: Факторно-орієнтована (37 країн)	Перехід зі стадії 1 на стадію 2 (24 країни)	Стадія 2: Орієнтована на ефективність (28 країн)	Перехід зі стадії 2 на стадію 3 (18 країн)	Стадія 3: Орієнтована на інновації (35 країн)
Бангладеш	Азербайджан	Албанія	Аргентина	Австралія
Бенін	Алжир	Беліз	Барбадос	Австрія
Болівія	Ангола	Болгарія	Бразилія	Бахрейн
Буркіна Фасо	Вірменія	Боснія і Герцеговина	Чилі	Бельгія
Бурунді	Ботсвана	Домініканська республіка	Хорватія	Велика Британія
В'єтнам	Бруней	Йорданія	Естонія	Німеччина
Гаїті	Венесуела	Кейп Верде	Угорщина	Гонконг
Гамбія	Гайяна	Китай	Латвія	Греція
Гана	Гватемала	Колумбія	Ліван	Данія
Замбія	Гондурас	Коста Ріка	Литва	Ізраїль
Зімбабве	Грузія	Маврикій	Мексика	Ірландія
Ємен	Єгипет	Македонія	Оман	Ісландія
Індія	Іран	Малайзія	Польща	Іспанія
Камбоджа	Казахстан	Марокко	Росія	Італія
Камерун	Катар	Намібія	Словаччина	Канада
Кенія	Кувейт	Панама	Тринідад і Тобаго	Кіпр
Киргизія	Монголія	Перу	Туреччина	Корея
Кот-д'Івуар	Парагвай	Румунія	Уругвай	Люксембург
Лесото	Саудівська Аравія	Свазіленд		Мальта
Мавританія	Сирія	Сербія		Нідерланди
Мадагаскар	Україна	Сурінам		Нова Зеландія
Малаві	Філіппіни	Тайланд		Норвегія
Малі	Шрі-Ланка	Туніс		ОАЕ
Мозамбік	Ямайка	Чорногорія		Португалія
Молдова		Еквадор		Пуерто-Ріко
Непал		Ель Сальвадор		Сінгапур
Нігерія		ПАР		Словенія
Нікарагуа				США
Пакістан				Тайвань
Руанда				Фінляндія
Сенегал				Франція
Таджикистан				Чехія
Танзанія				Швейцарія
Тімор				Швеція
Уганда				Японія
Чад				
Ефіопія				

1.3 Дані, необхідні для розрахунку Індексу глобальної конкурентоспроможності

Зі 119-и змінних, з яких складається індекс, приблизно третина – це статистичні дані, які зазвичай отримують від міжнародних організацій. Решта даних – це дані, отримані внаслідок опитування керівників підприємств, яке проводиться кожного року за методологією Всесвітнього економічного форуму в усіх країнах.

Мета дослідження – зібрати якісні показники специфічних рис конкурентоспроможності і представити порівнювані дані за тими показниками, які не можуть бути виміряні статистичним способом. Керівникам бізнесу пропонується оцінити специфічні особливості бізнес-клімату у країнах, де вони працюють. Для проведення опитування у кожній з країн

ВЕФ покладається на підтримку понад 150-и організацій партнерів. Зазвичай це економічні відділення відомих університетів, незалежні дослідницькі центри або бізнес-організації. В Україні партнером ВЕФ є Центр соціально-економічних досліджень України (CASE)⁴.

1.4 Висновки

Цей розділ представляє Індекс глобальної конкурентоспроможності, який є основним інструментом оцінювання конкурентоспроможності України у цьому звіті. ІГК увібрав в себе те, що давно відомо політикам та бізнес-лідерам. Конкурентоспроможність – комплексний феномен, її загальний рівень може бути покращений за допомогою низки реформ у різних галузях. ІГК також відображає різницю між пріоритетами країн залежно від рівня їхнього розвитку.

⁴ Для отримання більш детальної інформації про процес дослідження та обробку даних дивіться Browne, C., Geiger, T. (2009).

ІГК поєднує статистичні дані з результатами опитування керівників підприємств. Як результат, звіт про конкурентоспроможність є джерелом важливої інформації про пріоритети реформ, і з боку точних даних, і з боку бізнесу, що працює в країні.

ІГК – це інструмент, який можна використовувати як для визначення конкурентних переваг країни, так і для визначення бар'єрів для її розвитку. Його можна використовувати для проведення порівняльного аналізу країн-сусідів та визначення загального місця, яке посідає кожна з країн світу у глобальному рейтингу. Таким чином, особливою перевагою дослідження конкурентоспроможності за методологією Всесвітнього економічного форуму є те, що воно створює платформу для діалогу між урядом, бізнесом та громадськістю, яка може бути каталізатором реформ зі збільшення продуктивності з метою покращення стандартів життя.

Список літератури

1. Browne, C. and T. Geiger. 2009. “The Executive Opinion Survey: Capturing the Views of the Business Community”. The Global Competitiveness Report 2009-2010. World Economic Forum. 49-57.
2. Sala-i-Martin, X., J. Blanke, M. Drzeniek Hanouz, T. Geiger, and I. Mia. 2009. “The Global Competitiveness Index 2009–2010: Contributing to Long-Term Prosperity amid the Global Economic Crisis”. The Global Competitiveness Report 2009-2010. World Economic Forum. 3–47.

Додаток А: Розрахунок та структура Індeksu глобальної конкурентоспроможності у 2011 році

У цьому додатку міститься докладна інформація про структуру та розрахунок Індeksu глобальної конкурентоспроможності у 2011 році. Структура і процедура розрахунку Індeksu конкурентоспроможності регіонів України така ж сама.

Нумерація змінних відповідає нумерації таблиць з даними, які знаходяться у Звіті про глобальну конкурентоспроможність у 2011-2012 рр. Всесвітнього економічного форуму. У цьому звіті представлені бали кожного регіону та рейтинг за всіма індикаторами, що складають ІГК. Номер перед крапкою вказує, до якої складової відноситься змінна (наприклад, змінна 1.01 відноситься до 1 складової, змінна 12.04 належить до 12 складової конкурентоспроможності).

Розрахунок ІГК базується на послідовному агрегуванні балів, починаючи з рівня змінних (найнижчого рівня) аж до загального балу ІГК (найвищого рівня). Якщо не вказано інше, для агрегування значень змінних у рамках однієї категорії застосовується метод арифметичного середнього.^a

Для агрегування показників використовується відсоткова частка, що зазначена біля кожної з категорій. Вона є питомою вагою категорії всередині батьківської групи показників. Наприклад, бал, який отримує країна за 9 складовою, складає 17% від балу, отриманого за субіндексом «підсилювачі ефективності» даної країни незалежно від стадії розвитку, на якій вона знаходиться. Аналогічно, бал, отриманий за підскладовою «транспортна інфраструктура», складає 50% від балу, отриманого за складовою «інфраструктура».

На відміну від нижчих рівнів агрегування, питомі ваги кожного з трьох субіндексів (базові вимоги, підсилювачі ефективності та фактори інноваційного розвитку) не є постійним. Вони залежать від стадії розвитку кожної з країн, як зазначалося в першому розділі.^b

Наприклад, у випадку України, яка знаходиться між першою і другою стадіями розвитку, бал, отриманий за субіндексом «Базові вимоги», становить 40% від загального балу ІГК країни, в той час як він становить лише 20% загального балу ІГК Норвегії, країни, яка знаходиться на третьому етапі розвитку.

Змінні, джерелом яких не є опитування керівників підприємств, позначені в структурі індексу нижче символом «*». З технічними примітками і джерелами даних можна ознайомитися в Додатку Б. Для проведення агрегування, статистичні дані нормалізуються до значень від 1 до 7, щоб привести їх у відповідність до результатів опитування керівників бізнесу. Метод нормалізації, що використовується, зберігає порядок розподілу отриманих країною балів і відносну відстань між ними.^c Ті змінні, після яких йде символ «1/2», враховуються в двох складових ІГК. Для того щоб уникнути подвійного обліку, їм присвоюється половина їх питомої ваги у кожному випадку.^d

Питома вага (%)
всередині безпосередньої
батьківської категорії

БАЗОВІ ВИМОГИ

Складова 1: Інституції	25%
А. Державні інституції	75%
Права власності.....	20%
1.01 Права власності	
1.02 Охорона інтелектуальної власності* 1/2	
Етика і корупція.....	20%
1.03 Нецільове використання бюджетних коштів	
1.04 Довіра громадськості до політиків	
1.05 Хабарі та неформальні платежі	
Зловживання впливом.....	20%
1.06 Незалежність судової системи	
1.07 Фаворитизм у рішеннях чиновників	
Ефективність уряду.....	20%
1.08 Марнотратство у бюджетних витратах	
1.09 Тягар адміністративного регулювання	
1.10 Ефективність правової системи у врегулюванні суперечок	
1.11 Ефективність правової системи в оскаржувані регуляторних актів	
1.12 Прозорість політики держорганів	
Безпека.....	20%
1.13 Втрати бізнесу від загрози тероризму	
1.14 Втрати бізнесу від злочинності та насильства	
1.15 Організована злочинність	
1.16 Надійність роботи правоохоронних органів	
В. Приватні інституції	25%
Корпоративна етика.....	50%
1.17 Корпоративна етика	
Звітність.....	50%
1.18 Рівень стандартів аудиту та звітності	
1.19 Ефективність корпоративного керівництва	
1.20 Захист інтересів міноритарних акціонерів	
1.21 Надійність захисту інвестора (1-10, 10 - кращий показник)*	

Складова 2: Інфраструктура.....25%

А. Транспортна інфраструктура	50%
2.01 Якість інфраструктури в цілому	
2.02 Якість доріг	
2.03 Якість залізничної інфраструктури	
2.04 Якість портової інфраструктури	
2.05 Якість інфраструктури повітряних перевезень	
2.06 Пасажирообіг авіаційного транспорту (на тиждень, млн місць/км)*	
В. Енергетична та телекомунікаційна інфраструктура	50%
2.07 Якість електропостачання	
2.08 Кількість телефонних ліній (на 100 мешканців) *1/2	
2.09 Кількість абонентів мобільного зв'язку (на 100 осіб) *1/2	

Складова 3: Макроекономічне середовище.....25%

3.01 Сальдо держбюджету (% ВВП) *
3.02 Норма внутрішніх заощаджень (% ВВП) *
3.03 Інфляція (%) *
3.04 Різниця відсоткових ставок (%) *
3.05 Державний борг (% ВВП) *
3.06 Кредитний рейтинг країни *

Складова 4: Охорона здоров'я та початкова освіта.....25%

А. Охорона здоров'я	50%
4.01 Вплив малярії на ведення бізнесу ^f	
4.02 Захворюваність на малярію *	
4.03 Вплив туберкульозу на ведення бізнесу ^f	
4.04 Захворюваність на туберкульоз (випадків на 100 000 мешканців) *	

4.05 Вплив ВІЛ/СНІД на ведення бізнесу ¹	
4.06 Поширеність ВІЛ (% дорослого населення)*	
4.07 Дитяча смертність (смертей на 1000 немовлят)*	
4.08 Середня очікувана тривалість життя (років при народженні)*	
В. Початкова освіта.....	50%
4.09 Якість початкової освіти	
4.10 Охоплення початковою освітою (%)*	

ПІДСИЛЮВАЧІ ЕФЕКТИВНОСТІ

Складова 5: Вища освіта та професійна

підготовка.....17%

А. Охоплення освітою.....33%

- 5.01 Охоплення середньою освітою (%)*
- 5.02 Охоплення вищою освітою (%)*

В. Якість освіти.....33%

- 5.03 Якість системи освіти
- 5.04 Якість викладання математики та природничих наук
- 5.05 Якість шкіл менеджменту
- 5.06 Доступ до Інтернету в школах

С. Навчання на робочому місці.....33%

- 5.07 Доступність дослідницьких та освітніх послуг
- 5.08 Підвищення кваліфікації персоналу

Складова 6: Ефективність ринку товарів.....17%

А. Конкуренція.....67%

Внутрішня конкуренція.....75%

- 6.01 Інтенсивність конкуренції на внутрішньому ринку
- 6.02 Ступінь монополізації ринку
- 6.03 Ефективність антимонопольної політики
- 6.04 Вплив оподаткування
- 6.05 Сукупна податкова ставка (% прибутку)*^{1/2}
- 6.06 Кількість процедур, необхідних для відкриття бізнесу*
- 6.07 Час, необхідний для відкриття бізнесу (днів)*
- 6.08 Витрати на проведення аграрної політики

Зовнішня конкуренція.....25%⁹

- 6.09 Переважання торговельних бар'єрів
- 6.10 Митні тарифи*
- 6.11 Частка іноземної власності
- 6.12 Вплив регулювання на ПІІ
- 6.13 Тягар митних процедур
- 6.14 Частка імпорту у ВРП *

В. Якість умов попиту.....33%

- 6.15 Ступінь орієнтованості на клієнта
- 6.16 Вибагливість покупця

Складова 7: Ефективність ринку праці.....17%

А. Гнучкість.....50%

- 7.01 Співпраця у відносинах працівник - працедавець
- 7.02 Гнучкість при встановленні заробітної платні
- 7.03 Стійкість працевлаштування (1-100, 100 - гірший показник)*^{1/2}
- 7.04 Практика наймання і звільнення
- 7.05 Витрати, пов'язані зі звільненням (тижнів заробітної платні)*^{1/2}
- 7.06 Вплив оподаткування

В. Ефективність використання кваліфікованих співробітників.....50%

- 7.06 Оплата праці та продуктивність
- 7.07 Ставка на професійне управління
- 7.08 Відтік розумів
- 7.09 Частка жінок у робочій силі (% участі чоловіків) *

Складова 8: Рівень розвитку фінансового ринку..17%

А. Ефективність.....50%

- 8.01 Наявність фінансових послуг
- 8.02 Доступність фінансових послуг
- 8.03 Отримання фінансування на внутрішньому фондовому ринку
- 8.04 Легкість отримання позичок
- 8.05 Доступність венчурного капіталу

В. Надійність та впевненість.....50%

- 8.06 Надійність банків
- 8.07 Регулювання фондового ринку
- 8.08 Індекс надійності юридичних прав (1-10, 10 - кращий показник) *

Складова 9: Технологічна готовність.....17%

А. Проникнення технологій

- 9.01 Доступність новітніх технологій
- 9.02 Впровадження технологій на рівні компаній
- 9.03 Прямі іноземні інвестиції і передача технологій

В. Використання ІКТ

- 9.04 Інтернет-користувачі (на 100 осіб)*
- 9.05 Кількість абонентів широкосмугового Інтернету (на 100 осіб)*
- 9.06 Пропускна здатність Інтернет (кб/с/особу)*
- 2.08 Кількість телефонних ліній (на 100 мешканців)*^{1/2}
- 2.09 Кількість абонентів мобільного зв'язку (на 100 осіб)*^{1/2}

Складова 10: Розмір ринку.....17%

А. Розмір внутрішнього ринку.....75%

- 10.01 Індекс розміру внутрішнього ринку*

В. Розмір зовнішнього ринку.....25%

- 10.02 Індекс розміру зовнішнього ринку*

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Складова 11: Рівень розвитку бізнесу.....50%

- 11.01 Кількість місцевих постачальників
- 11.02 Якість місцевих постачальників
- 11.03 Рівень розвитку бізнес-кластерів
- 11.04 Природа конкурентної переваги
- 11.05 Ширина ланцюжка доданої вартості
- 11.06 Контроль міжнародної дистрибуції
- 11.07 Рівень розвитку виробничих процесів
- 11.08 Рівень маркетингу
- 11.09 Готовність делегувати повноваження
- 7.07 Ставка на професійне управління*^{1/2}

Складова 12: Інновації.....50%

- 12.01 Здатність до інновацій
- 12.02 Якість науково-дослідних закладів
- 12.03 Витрати компаній на НДДКР
- 12.04 Співпраця університетів і бізнесу в НДДКР
- 12.05 Держзакупівлі високотехнологічної продукції
- 12.06 Наявність наукових та інженерних кадрів
- 12.07 Патенти на винаходи (на млн осіб)*
- 1.02 Охорона інтелектуальної власності*^{1/2}

Посилання

а. Для категорії і, що складається з К показників:

$$category_i = \frac{\sum_{k=1}^K indicator_k}{K}$$

б. Значення питомих ваг такі

Стадії розвитку				
Стадія факторної орієнтованості (1)	Перехід від першої до другої стадії	Стадія орієнтованості на ефективність (2)	Перехід від другої до третьої стадії	Стадія орієнтованості на інновації (3)
ВВП на особу*, дол. США, порогові значення**				
<2000	2 000-2 999	3 000-8 999	9 000-17 000	>17 000
Вага субіндексу «Базові вимоги», %				
60	40-60	40	20-40	20
Вага субіндексу «Підсилювачі ефективності», %				
35	35-50	50	50	50
Вага субіндексу «Фактори розвитку та інноваційного потенціалу», %				
5	5-10	10	10-30	30

* Для економік із суттєвою залежністю від мінеральних ресурсів, ВВП на особу не є єдиним критерієм для визначення стадії розвитку.

** У діапазонах ваг субіндексів діє зворотній зв'язок між значенням ВВП на особу. Наприклад, для країни з ВВП на особу у 2 999 дол. США вага субіндексу «Базові вимоги» складає 40%.

Україна знаходиться між першою та другою стадіями розвитку.

с. Стандартна формула для нормалізації статистичних даних є такою:

$$6 \times \frac{(\text{загальний бал країни} - \text{мінімальний бал у вибірці})}{(\text{максимальний бал у вибірці} - \text{мінімальний бал у вибірці})} + 1$$

Максимальний та мінімальний бали вибірки – це максимальний і, відповідно, мінімальний бали у вибірці країн, які входять до списку країн, що аналізуються за допомогою ІГК. У деяких випадках були внесені корективи з урахуванням екстремальних значень. Для тих статистичних даних, для яких більше значення означає погіршення результату (наприклад, кількість захворювань, державний борг), ми використовуємо формулу нормалізації, що на додаток до нормалізації даних до значень від 1 до 7, адаптує дані таким чином, що значення 1 і 7, як і раніше, відповідають найгіршим і найкращим результатам, відповідно:

$$-6 \times \frac{(\text{загальний бал країни} - \text{мінімальний бал у вибірці})}{(\text{максимальний бал у вибірці} - \text{мінімальний бал у вибірці})} + 7$$

д. Для тих груп змінних, які містять одну або кілька змінних з половиною своєї питомої ваги, бали країн підраховуються таким чином:

$$\frac{(\text{сума балів за змінною з повною питомою вагою}) + \frac{1}{2} \times (\text{сума балів за змінною з половиною питомою вагою})}{(\text{кількість змінних з повною питомою вагою}) + \frac{1}{2} \times (\text{кількість змінних з половиною питомою вагою})}$$

е. З метою врахувати, що високий рівень інфляції та дефляції завдає шкоди, інфляція входить до моделі з U-подібним розподілом таким чином: для значень інфляції між 0,5 і 2,9 відсотка, країна отримує максимально можливі 7 балів. За межами цього діапазону, бали зменшуються лінійно, у міру відходу від цих значень.

ф. Вплив малярії, туберкульозу та ВІЛ/СНІДу на конкурентоспроможність залежить не тільки від показників захворюваності, а також від того, наскільки значних збитків вони завдають бізнесу. Тому, щоб оцінити вплив кожного з цих трьох захворювань, ми об'єднуємо статистику щодо захво-

рюваності з результатами опитування щодо того, наскільки значних збитків вони завдають бізнесу. Для об'єднання цих даних ми, по-перше, підраховуємо співвідношення рівня захворюваності кожної країни до рівня найвищої захворюваності у всій вибірці. Протилежно від цього співвідношення потім множиться на бал країни за відповідним питанням з опитування керівників бізнесу. Цей добуток потім нормалізують до значень від 1 до 7. Необхідно врахувати, що країни з нульовим значенням захворюваності отримують 7 балів, незалежно від того, які бали були отримані при опитуванні.

г. Результат за підсумковою «конкуренція» є середньозваженим значенням двох складників: внутрішньої конкуренції та зовнішньої конкуренції. Змінні, які входять до обох цих складників, показують, наскільки сильно спотворюється конкуренція. Відносне значення цих спотворень залежить від відносного розміру внутрішнього ринку щодо зовнішнього ринку. Ця взаємодія між внутрішнім і зовнішнім ринками визначається за допомогою способу, завдяки якому ми визначаємо питому вагу, що отримують ці два складники. Внутрішня конкуренція – це сума споживання (С), інвестицій (І), державних витрат (G) та експорту (X), тоді як зовнішня конкуренція дорівнює імпорту (M). Таким чином, ми надаємо питому вагу $(C+I+G+X)/(C+I+G+X+M)$ внутрішній конкуренції і питому вагу $M/(C+I+G+X+M)$ зовнішній конкуренції.

Для України розрахунки показують, що питома вага для складника внутрішньої конкуренції дорівнює 0,75 і для складника зовнішньої конкуренції дорівнює 0,25.

h. Змінні 6.06 та 6.07 додаються і формують одну змінну

i. Значення цієї змінної нормалізуються.

j. Розмір внутрішнього ринку підраховується за допомогою розрахунку натурального логарифму від суми валового внутрішнього продукту (за паритетом купівельної спроможності (ПКС)) плюс загальна сума імпорту товарів та послуг (ПКС), з відніманням загальної суми експорту товарів та послуг (ПКС). Дані потім нормалізують до значень від 1 до 7. Дані щодо імпорту та експорту (ПКС) вираховуються через множення експорту (у відсотках від ВВП) на ВВП за паритетом купівельної спроможності.

k. Розмір зовнішнього ринку підраховується як натуральний логарифм від загальної суми експорту товарів та послуг (ПКС), нормалізований до значень від 1 до 7. Дані експорту за паритетом купівельної спроможності отримані через множення експорту (у відсотках від ВВП) на значення ВВП за паритетом купівельної спроможності.

Додаток Б: Показники Індексу конкурентоспроможності регіонів України у 2011 році

Права власності

Права власності, включно із власністю фінансових активів, у Вашому регіоні: (1 = визначені не чітко і не охороняються законом, 7 = чітко визначені і охороняються законом)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Охорона інтелектуальної власності

Захист інтелектуальної власності та заходи боротьби із підробною продукцією у Вашому регіоні: (1 = практично відсутні, 7 = надійні та ефективні)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Нецільове використання бюджетних коштів

Незаконне отримання бюджетних коштів компаніями, приватними особами та групами осіб в результаті корупційних дій у Вашому регіоні: (1 = є звичайною практикою, 7 = зовсім не мають місця)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Довіра громадськості до політиків

Впевненість громадськості у непідкупності високопосадовців у Вашому регіоні: (1 = дуже низька, 7 = дуже висока)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Хабарі та неформальні платежі

У Вашому регіоні наскільки розповсюджена практика хабарів чи додаткових неофіційних платежів, що пов'язані з таким:

- Імпорт і експорт?
  - Супільна інфраструктура (наприклад, телефонні лінії чи електропостачання)?
  - Податкові платежі?
  - Отримання держзамовлень, ліцензій?
  - Отримання сприятливих судових рішень?
- (1 - широко розповсюджені, 7 - зовсім не мають місця)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Незалежність судової системи

Наскільки залежним від впливу влади, бізнесу та приватних осіб є судовий процес у Вашому регіоні? (1 = сильно залежним, 7 = зовсім незалежним)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Фаворитизм у рішеннях чиновників

У Вашому регіоні чиновники, приймаючи рішення, пов'язані із контрактами: (1 = зазвичай підтримують наближені фірми та приватних осіб, 7 = займають об'єктивну та неупереджену позицію)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Марнотратство у бюджетних витратах

Структура бюджетних витрат у Вашому регіоні: (1 = абсолютно неефективна, 7 = забезпечує пропозицію необхідних у регіоні товарів та послуг)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Тягар адміністративного регулювання

Адміністративне регулювання бізнесу з боку органів влади у Вашому регіоні (отримання дозволів, створення необхідної звітності тощо): (1 = дуже обтяжливе, 7 = не обтяжливе)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Ефективність правової системи у врегулюванні суперечок

Наскільки ефективні правові та регуляторні норми, що існують у Вашому регіоні, при врегулюванні суперечок? (1 = неефективні, 7 = ефективні)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Ефективність правової системи в оскаржуванні регуляторних актів

Наскільки ефективні правові та регуляторні норми, що існують у Вашому регіоні, при оскаржуванні правомірності дій та \ чи регулювання з боку влади? (1 = неефективні, 7 = ефективні)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Прозорість політики держорганів

Наскільки легко компанії Вашого регіону можуть отримувати інформацію про зміни в галузевому регулюванні? (1 = практично неможливо, 7 = дуже легко)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Втрати бізнесу від загрози тероризму

Загроза тероризму в Вашому регіоні: (1 = накладають істотні додаткові витрати на бізнес, 7 = не накладають істотних додаткових витрат на бізнес)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Втрати бізнесу від злочинності та насильства

Загальний рівень злочинності та насильства (наприклад, шахрайство, крадіжки та грабежі) у Вашому регіоні: (1 = накладають істотні додаткові витрати на бізнес, 7 = не накладають істотних додаткових витрат на бізнес)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Організована злочинність

Організована злочинність у Вашому регіоні (рекет, вимагання): (1 = змушує бізнес нести великі витрати, 7 = не змушує бізнес нести значних витрат)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Надійність роботи правоохоронних органів

Робота міліції у Вашому регіоні: (1 = не забезпечує дотримання закону і порядку, 7 = повністю забезпечує дотримання закону і порядку)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Корпоративна етика

У Вашому регіоні корпоративна етика компаній (по відношенню до чиновників, політиків або інших підприємств): (1 = не розвинена, 7 = розвинена на найвищому світовому рівні)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Ефективність корпоративного керівництва

Власники (акціонери) і спостережні ради у Вашому регіоні: (1 = практично не вимагають звітності від менеджменту, 7 = ретельно відстежують ключові управлінські рішення)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Захист інтересів міноритарних акціонерів

У Вашому регіоні інтереси міноритарних акціонерів власників невеликих пакетів акцій: (1 = не захищені законом, 7 = захищені законом і ефективно відстоюються)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Надійність захисту інвестора*

Надійність захисту інвестора (1-10, 10 - кращий показник), 2010

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2010»

Якість інфраструктури в цілому

Інфраструктура (транспорт, телекомунікації, електроенергетика) у Вашому регіоні: (1 = зовсім не розвинена, 7 = відмінно розвинена і ефективна, на рівні міжнародних стандартів)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Якість доріг

Дорожня інфраструктура у Вашому регіоні: (1 = зовсім не розвинена, 7 = відмінно розвинена і ефективна, на рівні міжнародних стандартів)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Якість залізничної інфраструктури

Залізничне сполучення у Вашому регіоні: (1 = зовсім не розвинене, 7 = відмінно розвинене і ефективна, на рівні міжнародних стандартів)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Якість портової інфраструктури

Портова інфраструктура і внутрішнє водне сполучення у Вашому регіоні: (1 = зовсім не розвинена, 7 = відмінно розвинена і ефективна, на рівні міжнародних стандартів) *Для регіонів, що не мають внутрішніх водних шляхів чи виходу до моря, оцінюється доступність портових послуг внутрішнього водного сполучення)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Якість інфраструктури повітряних перевезень

Пасажирське повітряне сполучення у Вашому регіоні: (1 = зовсім не розвинене, 7 = відмінно розвинене і ефективна, на рівні міжнародних стандартів)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Пасажирообіг авіаційного транспорту*

Пасажирообіг авіаційного транспорту за регіонами, на тиждень, млн. місць*км

Джерело: Державна служба статистики України

Якість електропостачання

Якість електропостачання у Вашому регіоні (мається на увазі перебої в енергопостачання і перепади напруги): (1 = зовсім не розвинене, 7 = відмінно розвинене і ефективна, на рівні міжнародних стандартів)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Кількість телефонних ліній*

Кількість основних телефонних апаратів телефонної мережі загального користування в регіонах в розрахунку на 100 осіб у 2010 р.

Джерело: Національна комісія регулювання зв'язку України

Сальдо держбюджету*

Профіцит/дефіцит бюджету країни у відсотках від ВВП 2010 р.

Джерело: Національний банк України

Норма внутрішніх заощаджень*

Норма внутрішніх заощаджень у відсотках від ВВП у 2010 р.

Джерело: Національний банк України

Інфляція*

Індекс споживчих цін у регіонах у 2010 р.

Джерело: Державна служба статистики України

Різниця відсоткових ставок*

Різниця середніх відсоткових ставок у регіонах (різниця між короткостроковими кредитними і депозитними ставками) у 2010 р.

Джерело: Національний банк України, Розрахунки: Фонд «Ефективне управління»

Державний борг*

Державний борг у відсотках до ВВП у 2010 р.

Джерело: Національний банк України

Вплив малярії на ведення бізнесу

На Вашу думку, наскільки серйозний вплив матиме малярія на Вашу компанію у найближчі 5 років? (1 = серйозний вплив, 7 = жодного впливу)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Захворюваність на малярію*

Захворюваність на малярію, випадків на 100 000 тис. населення у 2010 р.

Джерело: Державна служба статистики України

Вплив туберкульозу на ведення бізнесу

На вашу думку, наскільки серйозний вплив матиме туберкульоз на Вашу компанію у найближчі 5 років? (1 = серйозний вплив, 7 = жодного впливу)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Захворюваність на туберкульоз*

Захворюваність на туберкульоз у регіонах, випадків на 100 000 осіб у 2010 р.

Джерело: Міністерство охорони здоров'я України

Вплив ВІЛ/СНІД на ведення бізнесу

На вашу думку, наскільки серйозний вплив матиме ВІЛ/СНІД на Вашу компанію у найближчі 5 років? (1 = серйозний вплив, 7 = жодного впливу)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Поширеність ВІЛ*

Поширеність ВІЛ у регіонах, % дорослого населення (15-49) у 2010 р.

Джерело: Український центр із профілактики та боротьби зі СНІДом

Дитяча смертність*

Дитяча смертність у регіонах, смертей на 1 000 немовлят у 2010 р.

Джерело: Державна служба статистики України

Середня очікувана тривалість життя*

Середня очікувана тривалість життя у регіонах, років при народженні у 2010 р.

Джерело: Державна служба статистики України

Якість початкової освіти

Початкові школи у Вашому регіоні: (1 = дуже низької якості, 7 = одні з найкращих у світі)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Охоплення початковою освітою*

Частка дітей шкільного віку в регіонах, охоплених початковою освітою, у 2010 р.

Джерело: Державна служба статистики України

Охоплення середньою освітою*

Частка дітей шкільного віку в регіонах, охоплених середньою освітою, у 2010 р.

Джерело: Державна служба статистики України

Охоплення вищою освітою*

Частка населення (18-23) у регіонах, охоплених вищою освітою у 2010 р.

Джерело: Державна служба статистики України, Розрахунки: Фонд «Ефективне управління»

Якість системи освіти

Система освіти у Вашому регіоні: (1 = не забезпечує конкурентоспроможність економіки, 7 = максимально сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Якість викладання математики та природничих наук

Якість викладання математики та природничих наук у школах Вашого регіону: (1 = дуже низький, 7 = дуже високий: один з найкращих в світі)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Якість шкіл менеджменту

Бізнес-школи у Вашому регіоні: (1 = низької якості, 7 = одні з найкращих у світі)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Доступ до Інтернету в учбових закладах

у Вашому регіоні доступ до Інтернету у школах: (1 = дуже обмежений, 7 = широко розповсюджений – більшість учнів мають регулярний доступ до Інтернету)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Доступність дослідницьких та освітніх послуг

В якій мірі якісні спеціалізовані послуги у галузі підвищення кваліфікації доступні у Вашому регіоні? (1 = не доступні, 7 = широко доступні)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Підвищення кваліфікації персоналу

Кадрова політика в компаніях Вашого регіону передбачає: (1 = низькі витрати на підготовку кваліфікованих кадрів, 7 = значні витрати на залучення, підготовку та утримання кадрів)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Інтенсивність конкуренції на внутрішньому ринку

Конкуренція на регіональному ринку: (1 = незначна в більшості галузей, 7 = інтенсивна в більшості галузей)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Ступінь монополізації ринку

Ділова активність у Вашому регіоні: (1 = зосереджена в рамках декількох бізнес-груп, 7 = поширена серед великої кількості компаній)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Ефективність антимонопольної політики

Антимонопольна політика у Вашому регіоні: (1 = слабка і не стимулює конкуренцію, 7 = ефективна і розвиває конкуренцію)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Вплив оподаткування

Рівень податків у Вашому регіоні: (1 = істотно обмежує стимули для роботи і інвестицій, 7 = практично не впливає на стимули для роботи і інвестицій)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Сукупна податкова ставка*

Середньозважена податкова ставка: податку на прибуток, на фонд заробітної плати та інших податків у 2010 р.

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2010»

Кількість процедур, необхідних для відкриття бізнесу*

Кількість процедур, необхідних для відкриття бізнесу у 2010 р.

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2010»

Час, необхідний для відкриття бізнесу*

Час, необхідний для відкриття бізнесу (днів), 2010

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2010»

Витрати на проведення аграрної політики

Державна політика в агропромисловому комплексі Вашого регіону: (1 = дуже неефективна, 7 = дотримує баланс інтересів платників податків, споживачів та виробників)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Переважають торговельних бар'єрів

У вашому регіоні тарифні та нетарифні бар'єри значно знижують здатність імпортованих товарів конкурувати на внутрішньому ринку (1 = цілком згоден, 7 = повністю не згоден)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Митні тарифи*

Середня ставка мита на імпорт, 2010

Джерело: International Trade Centre

Частка іноземної власності

У Вашому регіоні участь іноземного капіталу в статутному капіталі компаній: (1 = мала і обмежується, 7 = переважає і заохочується)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Вплив регулювання на ПІІ

У Вашому регіоні регулювання прямих іноземних інвестицій: (1 = перешкоджає притоку прямих іноземних інвестицій, 7 = заохочує приплив прямих іноземних інвестицій)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Тягар митних процедур

Процедури на регіональній митниці: (1 = занадто повільні і ускладнені, 7 = швидкі і ефективні)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Ступінь орієнтованості на клієнта

Наскільки добре компанії у Вашому регіоні працюють із споживачами? (1 = в основному погано працюють зі своїми споживачами, 7 = дуже уважні до споживачів і збереження клієнтської бази)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Вибагливість покупця

Приймаючи рішення про купівлю, покупці у Вашому регіоні в першу чергу звертають увагу на: (1 = низькі ціни, 7 = високі характеристики якості товару)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Співпраця у відносинах працівник - працедавець

Відносини працедавців і найманих працівників у Вашому регіоні: (1 = в основному конфліктні, 7 = в основному партнерські)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Гнучкість при встановленні заробітної платні

У Вашому регіоні заробітна платня (1 = визначається законодавчо або галузевими профспілковими угодами, 7 = індивідуально визначається в кожній конкретній компанії)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Стійкість працевлаштування*

Стійкість працевлаштування (1-100, 100 - найгірший показник), 2010

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2010»

Практика наймання і звільнення

Практика наймання і звільнення співробітників у Вашому регіоні: (1 = жорстко регулюється законодавством, 7 = гнучко визначається роботодавцями)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Витрати, пов'язані зі звільненням*

Витрати, пов'язані зі звільненням (тижнів заробітної плати) у 2010 р.

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2010»

Оплата праці та продуктивність

У Вашому регіоні оплата праці: (1 = не залежить від продуктивності праці працівника, 7 = напряму залежить від продуктивності праці працівника)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Ставка на професійне управління

Провідні позиції в управлінні компаніями Вашого регіону: (1 = звичайно надаються родичам або знайомим без урахування їх досвіду і кваліфікації, 7 = надаються тільки професійним менеджерам, відібраних через їх високої кваліфікації)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Відтік розумів

Талановиті люди Вашого регіону: (1 = як правило, шукають роботу в інших країнах або регіонах України, 7 = майже завжди залишаються працювати в регіоні)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Частка жінок у робочій силі*

Частка жінок у робочій силі у відсотках від частки чоловіків у регіонах у 2010 р.

Джерело: Державна служба статистики України

Наявність фінансових послуг

В якій мірі конкуренція між постачальниками фінансових послуг у Вашому регіоні забезпечує пропозицію фінансових послуг за доступними цінами? (1 = взагалі не забезпечує, 7 = дуже добре забезпечує)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Доступність фінансових послуг

Чи надає фінансовий сектор у Вашому регіоні широкий вибір фінансових продуктів і послуг для бізнесу? (1 = взагалі не надає, 7 = надає широкий вибір)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Отримання фінансування на внутрішньому фондовому ринку

Для компаній у Вашому регіоні залучити грошові кошти за рахунок випуску акцій на фондовому ринку: (1 = неможливо, 7 = дуже просто)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Легкість отримання позичок

Наскільки просто у Вашому регіоні отримати банківський кредит, маючи тільки хороший бізнес-план і не маючи застави? (1 = дуже складно, 7 = дуже просто)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Доступність венчурного капіталу

Наскільки просто у Вашому регіоні знайти венчурний капітал підприємцям з інноваційними (новий продукт, нова технологія), але ризиковими проектами? (1 = дуже складно, 7 = дуже просто)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Надійність банків

Банківський сектор у Вашому регіоні: (1 = характеризується низькою ліквідністю і потребує підтримки з боку держави, 7 = в цілому надійний і фінансово стійкий)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Регулювання фондового ринку

Регулювання обігу цінних паперів у Вашому регіоні: (1 = непрозоро, неефективно і є об'єктом маніпулювання з боку бізнесу і держави, 7 = прозоро, ефективно і не є об'єктом маніпулювання з боку бізнесу і держави)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Індекс надійності юридичних прав *

Індекс надійності юридичних прав (0-10, 10 – кращий показник), 2010

Джерело: Світовий банк, Індекс «Doing Business 2010»

Доступність новітніх технологій

У Вашому регіоні передові технології: (1 = малодоступні і не знаходять широкого застосування, 7 = широкодоступні і активно використовуються)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Впровадження технологій на рівні компаній

Компанії у Вашому регіоні: (1 = не здатні впроваджувати нові технології, 7 = активно впроваджують нові технології)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Прямі іноземні інвестиції і передача технологій

Прямі іноземні інвестиції у Вашому регіоні: (1 = практично не привносять нових технологій, 7 = є важливим джерелом нових технологій)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Кількість абонентів мобільного зв'язку*

Абоненти мобільного зв'язку у регіонах, на 100 осіб у 2010 р.

Джерело: Національна комісія регулювання зв'язку України

Інтернет-користувачі*

Кількість користувачів Інтернет на 100 осіб у 2010 р.

Джерело: Gemius/GFK-Ukraine

Кількість абонентів широкосмугового Інтернету*

Кількість абонентів широкосмугового Інтернету на 100 осіб у 2010 р.

Джерело: IKS-consulting

Пропускна здатність Інтернет*

Пропускна здатність Інтернет, кб/с/на особу у 2010 р.

Джерело: International Telecommunications Unit

Індекс розміру внутрішнього ринку*

Сума ВРП і обсягу імпорту мінус обсяг експорту у регіонах (1-7, 7 – кращий показник) у 2009 р.

Джерело: Розрахунки: Фонд «Ефективне управління». Див. деталі в Додатку А

Індекс розміру зовнішнього ринку*

Обсяг експорту у регіонах (1-7, 7 – кращий показник)

Джерело: Розрахунки Фонду «Ефективне управління». Див. деталі в Додатку А

Кількість місцевих постачальників

Місцеві постачальники у Вашому регіоні: (1 = практично відсутні, 7 = численні)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Якість місцевих постачальників

Якість місцевих постачальників у Вашому регіоні: (1 = дуже низька, 7 = дуже висока)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Рівень розвитку бізнес-кластерів

В економіці Вашого регіону сильні і добре розвинені кластери: (1 = не існують, 7 = широко поширені в багатьох сферах діяльності)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Природа конкурентної переваги

Конкурентні переваги підприємств Вашого регіону на міжнародних ринках: (1 = визначаються низькою вартістю ресурсів, 7 = полягають в унікальних продуктах і виробничих процесах)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Ширина ланцюжка доданої вартості

Компанії-експортери у Вашому регіоні: (1 = в основному охоплюють лише окремі етапи «ланцюжка створення вартості» (наприклад, займаються тільки видобутком і переробкою природних ресурсів), 7 = охоплюють весь «ланцюжок створення вартості» (не тільки виробляють продукцію, а й розробляють нові продукти, просувають свою продукцію на ринок, займаються маркетингом, логістикою і післяпродажним обслуговуванням)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Контроль міжнародної дистрибуції

Виходячи на закордонні ринки, компанії Вашого регіону здійснюють маркетинг і збут товарів: (1 = залучаючи іноземних посередників, 7 = через власні канали або канали, контрольовані українськими компаніями)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Рівень розвитку виробничих процесів

Наскільки відповідають сучасному рівню виробничі процеси у Вашому регіоні? (1 = взагалі не відповідають - переважають традиційні методи і виробничі технології попереднього покоління, 7 = повністю відповідають - переважають кращі в світі, найбільш ефективні виробничі технології)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Рівень маркетингу

Маркетинг в компаніях Вашого регіону: (1 = не використовується або примітивний, 7 = широко поширений, і компанії використовують найсучасніші методи і підходи)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Готовність делегувати повноваження

У компаніях Вашого регіону готовність делегувати повноваження підлеглим: (1 = в цілому низька: керівництво контролює всі важливі рішення, 7 = в цілому висока: повноваження делегуються керівникам підрозділів компанії та іншим співробітникам)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Здатність до інновацій

У Вашому регіоні компанії отримують технології: (1 = виключно через покупку ліцензій або «копіювання» зарубіжних технологій, 7 = на основі власних досліджень і передових розробок нових продуктів і виробничих процесів)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Якість науково-дослідних закладів

Науково-дослідні організації у Вашому регіоні (наприклад, університетські лабораторії, НДІ): (1 = відсутні, 7 = найкращі у своїх сферах діяльності)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Витрати компаній на НДДКР

Компанії у Вашому регіоні: (1 = як правило, не вкладають кошти в наукові дослідження і розробки (НДДКР), 7 = вкладають значні кошти в наукові дослідження і розробки (НДДКР) в порівнянні з міжнародними конкурентами)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Співпраця університетів і бізнесу в НДДКР

Співпраця бізнесу з місцевими вузами та НДІ у сфері науково-дослідних розробок у Вашому регіоні: (1 = не практикується або мінімально, 7 = проводиться інтенсивно і постійно)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Держзакупівлі високотехнологічної продукції

У Вашому регіоні проведення державних закупівель і тендерів веде до технологічних інновацій: (1 = повністю не згоден, 7 = абсолютно згоден)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Наявність наукових та інженерних кадрів

Вчені й інженери у Вашому регіоні: (1 = відсутні або їх дуже мало, 7 = їх не бракує)

Джерело: Фонд «Ефективне управління», Опитування керівників підприємств у 2011 р.

Патенти на винаходи*

Кількість отриманих патентів на винаходи в патентному відомстві США у регіонах, у розрахунку на 1 млн. осіб

Джерело: USPTO, Державна служба статистики України. Розрахунки: Фонд «Ефективне управління»